

1391 novembre 4

Bartomeu Roca, procurador del comte de Foix, Arnau Berenguer, Pere Martí, Joan Garreta, Pere Rusca i Arnau Sinfreu, tots de les valls d'Andorra, requereixen a Ramon Descatllar, veguer de la Cerdanya i batlle de Puigcerdà, i a Jaume de Vilallobet, jutge ordinari de la vegueria de la Cerdanya i de la batllia de Puigcerdà, que compleixin el manament que el rei Joan I havia fet als seus oficials perquè desestimessin el manament dels diputats del General de Catalunya que obligava els andorrans a pagar l'impost de generalitats per les robes i mercaderies que entraven i sortien del Principat. El document va ser clausurat malgrat que els esmentats veguer i jutge ordinari no varen donar cap resposta al requeriment dintre del termini establert.

O.* Andorra la Vella, ANA/ASC, perg. núm. 3.553. Al dors: «Carta dels pròmens de la val d'Endorra de la gràcia de la franquesa del senyor en lo principat de Cathalunya» (segle XV); «Carta del General» (segle XVII); «Carta de franquesa o privilegi com són franchs los habitants de Endorra del general en lo principat de Cathalunya» (segle [XVII]. Document en mal estat de conservació, amb la tinta esvaïda als marges dret i esquerre.

a. BAIGES; FAGES, *Diplomatari*, doc. 100, pàgs. 226-227.

Noverint universi quod die sabbati, quarta mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo primo, in presentia mei, notarii publici subscripti, et testium subscriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, constituti personaliter ante presentiam venerabilis Raymundi de Callario, domicelli, vicarii Ceritanie et baiuli ville Podiiceritani, et Iacobi Vilalobent, iudicis ordinarii dictarum vicarie et baiulie, Bartholomeus Rocha, actor et procurator, ut asseruit, egregii comitis Fuxi, Arnaldus Berengarii, Petrus Martí, Iohannes Gareta, Petrus Rusca et Arnaldus Sinfreu, omnes vallis de Andorra, presentarunt eisdem ac per me, dictum notarium, coram ipsis publice legi requisiverunt quandam literam patentem illustrissimi domini nostri regis Aragonum, quam cum ego, dictus notarius, legere voluissent¹, [predicti venerabiles officiales] habuerunt [eam pro lecta], cuius tenor talis est:

«En Johan, per la gràcia de Déu rey de Aragó, de València, de Malyorques, de Cerdanya et de Còrcega, e comte de Barchalona, de Rosselló e de Cerdanya. Als amats e feels tots e sengles oficials nostres ordinaris dins lo principat de Cathalunya constituïts o a lurs lochtinents, als quals les presents pervendran, salut e dilecció. Com nos, a

instància de nostre car cosí, lo comte de Foix, scrivam per nostres letres als deputats de Cathalunya en la forma següent:

«En Johan, per la gràcia de Déu *et cetera*. Als amats e feels nostres los deputats del principat de Cathalunya, salut e dilecció. Per part de l'egregi en Matheu, comte de Foix, car cosí nostre, és stat devant nos humilment expossat que, jassia la val d'Andorra, la qual és del dit comte, e los hòmens de aquela no ajen, com sien dins lo dit Principat, acustumat de pagar alcun dret de generalitat per les coses que trahen de la dita Vall e meten dins lo dit Principat, ni de aquelles que trahen d'altres parts del dit Principat e meten dins la dita Vall. E sobre la damunt dita costuma de no pagar lo dit dret servadora, els hajen certa provisió per lo molt alt senyor en Pere, rey d'Aragó, pare nostre de bona memòria, feta. Emperò, vosaltres, la part dels dits comte e hòmens, no appel·lada e menys oyda, havets feta una letra decisòria ab la qual manats a tots e sengles oficials ordinaris que, no contrestants qualsevol privilegis o letres nostres, facen exequció contra aquells de la dita Vall los quals trobaran dins ses jurisdiccions e béns llurs fins a aquella quantitat en la qual sien tenguts als arrendadors de les generalitats de Cathalunya del primer dia de deembre proppassat entrò al dia que la dita vostra letra fou feta e per avant, per rahó del dret de les dites generalitats e messions daquèn fetes. On, com aquestes coses tornen en dampnatge dels hòmens de la dita val d'Andorra e, per consegüent, del dit comte, és stat de part sua a nos humilment suplicat que sobre açò deguéssim provehir de remey de justícia. Perquè nos, la dita supplicació, axí com rahonable, benignament admesa, e vist en paper un treslat de la dita vostra letra, la qual, si és obtenguda, és stada feta, segons appar per sa tenor, sens appel·lar a les coses en aquela contengudes la part del dit comte, e encara sens appel·lar-hi los hòmens de la dita vall, la qual co[sa], com les paraules en la dita vostra letra contengudas qui dien *qualsevol privilegis e letres realls no contrestant et cetera*, toquen interès lur, fer no·s devia, vós dehim e manam, de nostra certa sciència, que si la [dita] letra de vosaltres és obtenguda e sobre totes les coses en aquela contengudes, toquants los hòmens de la dita vall d'Andorra, deliberadament provehiscats, e tant e tan longament sobre aquellas sobresiga[ts e] per los dits oficials e arrendadors sobreseure façats fins que per vosaltres o altri a qui·s pertanga, hoïts los dits comte e hòmens o procurador lur e altres appel·ladós, hi sia per justícia pro[vehit]. Car en altra manera, per deffalliment de justícia en vosaltres sobre açò atrobat, se porian daquèn seguir a la cosa pública del dit principat de Cathalunya marques, dissensions e altres diverses dampnatges e encara escàndols, los quals vosaltres devets e sots tenguts del tot squivar.

Dada en Ceragosa los die e any dejús scrits».

E vullam, de tot en tot, que als dits comte de Foix e sos hòmens sobre les dites coses sie plenària justícia ministrada, vos dehim e manam de nostra certa sciència, sots pena de mil florins d'or d'Aragó dels béns de cascun de vosaltres contrafahents havedors e a nostres coffres aplicadors, que en e sobre la exequció del manament per los dits deputats, ab la demunt dita letra lur, a vosaltres fet, totalment sobresigats tant e tan longament fins que per ells o altri a qui's pertanga sobre les dites coses per justícia sia provehit e altre manament daquèn hajats haüt.

Dada en Ceragoça a XXVI dies de setembre de l'any de la nativitat de nostre Senyor M^o CCC^o XC^o primo. Petrus Çacalm».

Qua litera dictis vicario et iudici presentata, incontinenti dicti actor et homines requisiverunt de predictis omnibus et singulis eis fieri et tradi publicum instrumentum per me, dictum notarium, quod fuit actum in Podiiceritano die et anno predictis, in presencia et testimonio discretorum Iohannis de Conomines, Bernardi Fabri, scriptorum Podiiceritani, et mei, Raymundi Mulnerii, notarii publici ville Podiiceritani et Ceritanie, qui hec, requisitus, recepi.

Quibus sic peractis, ibidem, dicti vicarius et iudex petierunt copiam de predicta litera eis fieri et tradi, que fuit ipsis tradita predicta die per me, dictum notarium.

Cui quidem litere prefati venerabiles vicarius et iudex minime respondere curarunt infra tempus debitum nec ex post. Ideo, instantibus et requirentibus predictis actore et hominibus presens instrumentum fuit clausum et traditum die septima predicti mensis.

Sig(*senyal*)num mei iamdicti Raimundi Mulnerii, notarii publici ville Podiiceritani et Ceritanie auctoritate venerabilium consulum eiusdem ville, qui predictis omnibus et singulis [cum sic age]rentur et fierent interfui eaque requisitus, ut predicatur, recepi et in hanc formam publicam scribi feci et clausi. Constat de raso in XVII^a linea, *en aquela*.

1. *En lloc de voluíssem.*